FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Impact Klimaatakkoord op de gebouwde omgeving

18-10-19 | Coen van de Sande en Rik van Berkel

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Klimaatwet: Nederlandse doel in lijn gebracht met Parijs (door 1e kamer mei 2019)

- 49% CO_2-emissie t.o.v. 1990 in 2030

Meer dan 100 partijen verlagen de CO_2- uitstoot van Nederland met **49%** ten opzichte van 1990 via het

Klimaatakkoord

Klimaat-beraad

Maatschappelijke organisaties

Bedrijfsleven

Overheden

Reductie-opgave is **48,7 Mt** minder CO_2-uitstoot

Elektriciteit

20,2 Mt minder CO_2-uitstoot

Bedrijfsleven | Overheden | Maatschappelijke organisaties

Mobiliteit

7,3 Mt minder CO_2-uitstoot

Bedrijfsleven | Overheden | Maatschappelijke organisaties

Industrie

14,3 Mt minder CO_2-uitstoot

Bedrijfsleven | Overheden | Maatschappelijke organisaties

Landbouw en landgebruik

3,5 Mt minder CO_2-uitstoot

Bedrijfsleven | Overheden | Maatschappelijke organisaties

Samenleving

De samenleving doet mee. Meer dan 200 bedrijven en organisaties praten mee, aan tafel of op een andere manier. Mensen kunnen ook bijeenkomsten in het land bijwonen en zelf ideeën insturen via de site.

Gebouwde omgeving

3,4 Mt minder CO_2-uitstoot

Bedrijfsleven | Overheden | Maatschappelijke organisaties

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Impasse Klimaatakkoord doorbroken door Kabinet Rutte-III (presentatie juni 2019)

Energierekening, CO_2-heffing, gasprijs, rekeningrijden, warmtefonds, beperking subsidie elektrisch rijden

Stap voor stap verduurzamen | Voor huurders en verhuurders | Voor woningeigenaren | Wijkgerichte aanpak | Kantoren, scholen, ziekenhuizen (utiliteitsbouw)

Goed geïsoleerde, comfortabele woningen

Gunstige leningen en subsidies voor huiseigenaren en VVE's

Start met 100 aardgasvrije wijken

Corporaties zetten transitie in gang

Maandlasten gelijk, beter geïsoleerde huurwoning

Gemeente maakt voor eind 2021 plannen en gaat wijk voor wijk aan de slag

Financiering wordt verbonden aan de woning in plaats van de bewoners

Routekaarten voor grote gebouweigenaren

Verbouwing terugverdienen via de energierekening

Van aardgas naar duurzame warmtebron
- geothermie
- aquathermie
- duurzame restwarmte
- duurzame elektriciteit

Zelf of samen energie opwekken
- lokale energie initiatieven
- zonne-energie opwekken
- lokale warmtenetten

Kennis delen

Meedenken en meedoen

Voor ieder woningtype een passende oplossing

Gunstig investeren door verhuurders

Goedkoop en slim verbouwen
- bestaande technieken verbeteren
- nieuwe technieken ontwikkelen
- talent opleiden

GEBOUWDE OMGEVING

Klimaatakkoord

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

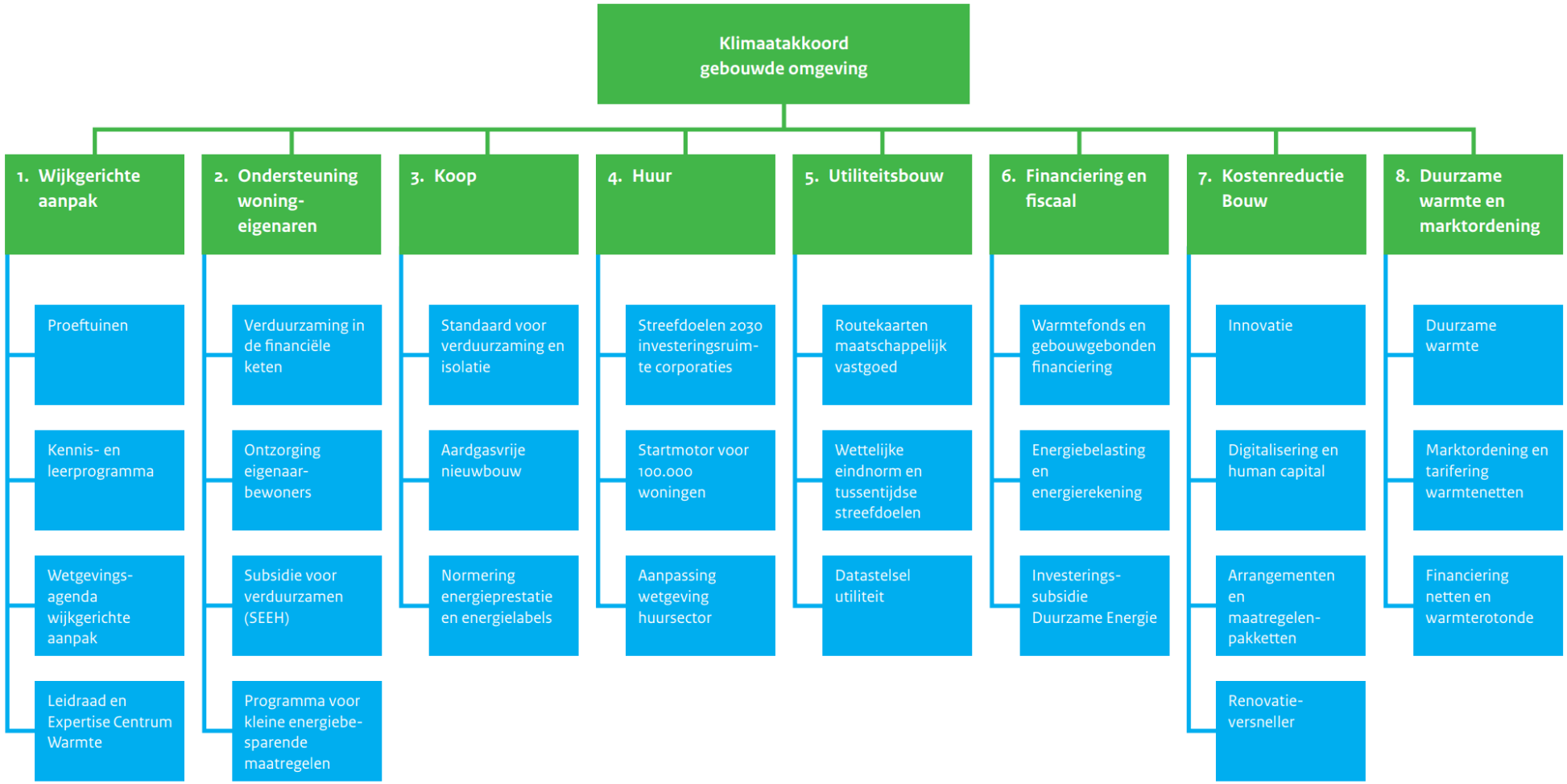

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Klimaattafel wordt Uitvoeringsoverleg en verdere afstemming regionaliseert

Regionale Energie Strategie (RES) en Wijkaanpak

Timeline Gebouwde Omgeving

Concept Leidraad 15-30 oktober

Ondertekening KA

Start uitvoeringstafel GO

Consultatie Energiewet & visie waterstof

Definitieve Leidraad

Concept RES

- Concept-RES'en van start
- Definitieve RES'en 18 maanden later

2019 | 2020 | 2021

Begrotingsbehandelingen 2e kamer

Wijziging omgevingswet transitievisie warmte

November/December 2019

- AO Implementatie KA
- AO Klimaat & Energie
- Tech Briefing PBL SDE++

31-12-2021

Warmteplannen Gemeenten

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Nationaal Programma

RES Regionale Energie Strategie

Nederland opgedeeld in 30 regio's

Doel RES:

- Keuze hernieuwbare opwekking
- Warmtetransitie gebouwde omgeving
- Benodigde (energie)infrastructuur

Rijksoverheid

VNG

Interprovinciaal Overleg

ipo

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

Startanalyse

ECW Expertise Centrum Warmte

Handreiking voor **lokale analyse**

Verrijking Startanalyse ten behoeve van de Transitievisie Warmte

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Verandering nationaal innovatiebeleid: Van Topsectoren naar Missiegedreven Meerjaren Plannen

Maar ook: Bouwagenda, BTIC, DigiDealGO, TKI Urban Energy

Het schiet nog niet op met energieneutrale woningen: 'De techniek is nog veel te duur'

Nieuws 27 nov 2018

Bouw heeft 94.000 mensen nodig – waar halen we die in hemelsnaam vandaan?

bouwbreed 6274

Nieuws 23 aug 2017

The Economist: 'De bouw is de minst efficiënte industrie ter wereld'

bouwbreed 9509

Energietransitie bouw

- Renovatieconcepten en -processen
- Warmtepompen en -opslag
- Transitieproces
- Sturing collectieve warmtevoorziening

In ontwikkeling

- Digitalisering
- Circulariteit
- Infrastructuur
- Gebiedsontwikkeling en klimaatadaptatie

De bouw agenda

De Bouwagenda

DigiDealGO

Nationaal Digitaliseringsprogramma Gebouwde Omgeving

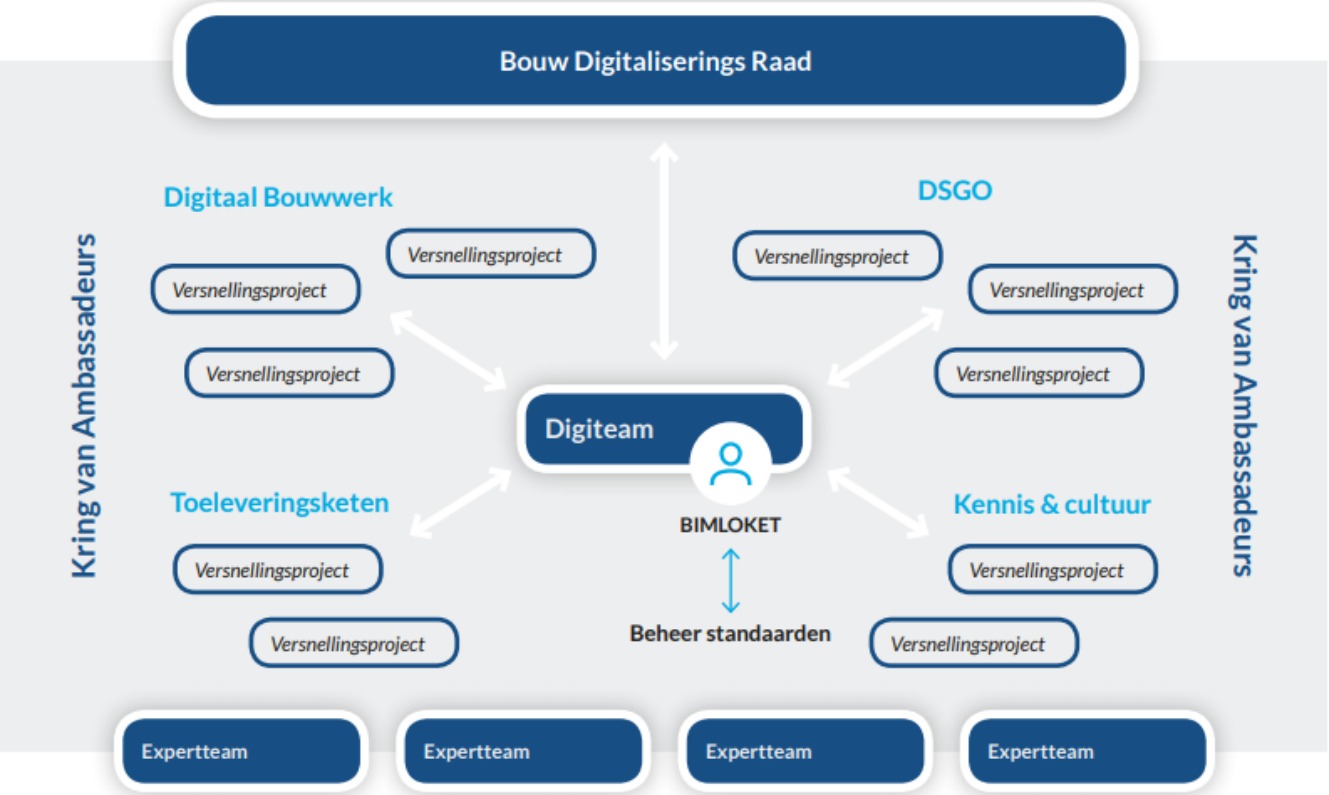

Het is goed dat de gemeente een grote rol krijgt in het verduurzamen van de Nederlandse wijken.

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Ik ben als leverancier van technologie aan de bouw- en installatiesector goed voorbereid op de impact van het Klimaatakkoord op de markt.

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Het tekort aan personeel in de bouw- en installatiesector is de grootse belemmering.

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY

Ik ben goed aangehaakt op de innovatieprogramma’s die voortvloeien uit de Klimaattafel Gebouwde Omgeving.

WAAR VIND IK MEER INFORMATIE? (WORDT GEDEELD)

(Innovatie)programma's in de gebouwde omgeving

- Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving: www.klimaatakkoord.nl/gebouwde-omgeving
  - Expertise Centrum Warmte: www.expertisecentrumwarmte.nl/
  - Nationaal Programma RES: www.regionale-energiestrategie.nl/
- Bouwagenda: www.debouwagenda.com
  - Bouw & Techniek Innovatie Centrum (BTIC): www.btic.nu
  - Digitaliseringsdeal Gebouwde Omgeving (DigiDealGO): www.digidealgo.nl
- TKI Urban Energy: www.topsectorenergie.nl/tki-urban-energy
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO): www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen

- Je branche- of ondernemersevereniging:
  - FME: www.fme.nl/nl/innovatie & www.fme.nl/nl/gebouwdeomgeving
  - Nederlandse Verwarmingsindustrie: www.verwarmingsindustrie.nl/

Contact ons via:

- rik.van.berkel@fme.nl | coen.van.de.sande@fme.nl
- 06 273 45 827 | 0612542358
- Twitter: www.twitter.com/rikvberkel
- LinkedIn: www.linkedin.com/in/rikvberkel | www.linkedin.com/in/coen-van-de-sande-b275009/

FME POWERED BY DUTCH TECHNOLOGY